

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060308

DOM
2023-03-20
Stockholm

Mål nr
M 11150-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-09-07 i mål nr M 1645-21,
se bilaga A

PARTER

Klagande B.H-J.

Ombud: Jur.kand. J.L. och jur.kand. J.L.

Motpart

1. Länsstyrelsen i Gotlands län
2. Naturvårdsverket

SAKEN

Ansökan om dispens från föreskrifter för naturreservatet Hässle Backe
i Gotlands kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1881976

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B.H-J. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska förklara att dispens från föreskrifterna för naturreservatet Hässle backe inte krävs och att underinstansernas avgöranden därför ska upphävas och att dispensansökan ska avvisas. I andra hand har hon yrkat att domstolen ska meddela dispens från föreskrifterna för att använda och underhålla den väg mellan fastigheten A och vägen på fastigheten B som är markerad på nedanstående flygfoto. Om domstolen skulle anse att det finns skäl att ta ställning till kompensationsåtgärder har hon yrkat att målet i den delen ska återförvisas till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Gotlands län och **Naturvårdsverket** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B.H-J. har anfört bl.a. följande.

För reservatet finns dels föreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken som begränsar markägares och andras pågående markanvändning, dels föreskrifter

utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken som riktar sig mot allmänheten. Det är endast de senare som medför begränsningar för att ta väg. Föreskrifterna begränsar inte användningen för den som har en egen väg. Tvärtom uttrycks i föreskrifterna enligt 7 kap. 5 § miljöbalken att det är tillåtet att underhålla befintliga vägar. Hennes väg är en sådan ”befintlig väg”.

Reservatföreskrifterna som förbjuder fordonstrafik i naturreservatet riktar sig alltså enbart mot allmänheten och inte t.ex. nyttjanderättshavare. Till den senare gruppen hör även de som under lång tid nyttjat mark oavsett om de kan styrka en särskild rätt. Hon har dock gett in tillräcklig utredning till stöd för att nyttjandet har stöd i urminnes hävd eller utövas med stöd av servitut eller annan nyttjanderätt.

Utfarten har funnits sedan mycket lång tid, högst sannolikt sedan gården byggdes under 1700-talet eller tidigare. Vägen som utfarten når fram till är benämnd ”1700-talsvägen” i reservatsbeslutet. Bebyggelsen på hennes fastighet och grannfastigheten C är i det stora hela intakt sedan den uppfördes. Båda gårdarna är uppförda på ett sådant sätt att entréer, gårdsplan, flygelbyggnader m.m. vetter mot norr. Det är således naturligt att även infarterna vetter mot norr.

Den väg som länsstyrelsen har markerat som tillfartsväg i laga skifteskartan från 1909 leder ingenstans, utom till gårdens tidigare vattentäkt. Däremot framgår en tydlig öppning i bebyggelsen på fastighetens norra del, precis där den norra infartsvägen fortfarande ligger.

Det har aldrig funnits någon infart till gården söderifrån. Passagen mellan bostadshuset på A och fastighetsgränsen till C är mycket smal och gårdens vattenbrunn är placerad strax norr om passagen. Att med större fordon komma till bostadshusets norra sida via passagen mellan fastigheterna är uteslutet.

Officialservitut för infart söderifrån tillskapades vid avstyckningen 1934 för att säker-ställa möjligheten att ta sig till fastigheten från K-vägen. Eftersom servitutet skulle läggas över stamfastigheten kunde beslutet fattas i samma förrättning.

Den norra vägen löpte över en annan fastighet som inte ingick i förrättningen. Om det förelåg ett muntligt servitut eller något annat arrangemang för vägen vet hon inte, men det är dock klart att den norra vägen fortsatte att användas med stöd av att den redan vid avstyckningen hade nyttjats under lång tid. Nyttjandet har alltsedan dess fortsatt för att kunna komma in på gården med fordonstransporter.

Sammantaget är hon alltså ägare, användare och/eller nyttjanderättshavare till vägen. Hon är inte allmänheten. Enligt reservatsföreskrifterna har hon uttryckligen rätt att underhålla sin väg. Hon har förstås också rätt att fortsätta färdas på den. Därför behöver hon egentligen inte någon dispens. Om domstolen ändå skulle komma fram till att dispens behövs ska hon få en sådan.

Hon har ett befogat intresse av att kunna komma in med fordon på gårdsplanen med skrymmande och tunga transporter, även till vedbod och andra uthus som är belägna norr om bostadshuset. Som ytterligare exempel har hon i överklagandet angett att fastigheten inom kort skulle anslutas till Herrviks VA-ledningsnät, som kräver arbete med större fordon och maskiner inne på gården. Vidare har hon ett befogat intresse av att komma fram till ytterdörren med persontransporter. I dagsläget handlar det mest om att kunna ta emot besök av äldre släktingar och bekanta, men hon måste också ha möjlighet att själv kunna bli transporterad till ytterdörren när hon p.g.a. skada, sjuk- eller ålderdom inte kan gå omvägen runt huset.

Eftersom vägen har använts under mycket lång tid är intrånget i naturvårderna till följd av en fortsatt användning obefintlig. Enligt skötselplanen har länsstyrelsen till och med en skyldighet att fortsätta hålla vägen, som hon menar är en del av 1700-talsvägen, fri från igenväxning. Det förekommer inte något intrång att tala om i naturvårdet och det behövs därför inte några särskilda villkor varken i form av tidsbegränsning eller annat. Det är inte heller i övrigt skäligen att uppställa några krav på kompensationsåtgärder. Om domstolen ändå anser det behövligt kan dispensen villkoras med att den inte får användas för andra persontransporter än handikapp- eller sjuktransporter.

Det är möjligt och rimligt, samt föreligger särskilda skäl för, att meddela dispens även för en obestämd tid. Vägen avser en sedan länge pågående verksamhet och en dispens för obestämd tid är förenlig med 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande.

Det kan historiskt vara så att stamfastigheten före avstyckningen 1934 hade en tillfart norrifrån, det indikeras av laga skifteskartan från 1909. Eftersom det vid avstyckningen 1934 bildades servitut för tillfartsväg söderifrån finns det dock inte något särskilt skäl att bevilja naturreservatsdispens för en alternativ tillfartsväg till fastigheten. Vid avstyckningen medföljde enligt förrättningsprotokollet inte några rättigheter som tillhörde stamfastigheten till den nya fastigheten. Skulle en rättighet att nyttja vägen med stöd av urminnes hävd ha funnits för stamfastigheten kan den inte anses ha följt med till den nya fastigheten som bildades 1934. Utifrån ekonomiska kartor och äldre flygfotografier kan det inte heller påvisas att vägen använts kontinuerligt efter avstyckningen varför urminnes hävd inte kan åberopas.

Vedförsörjning och andra större transporter kan tillgodoses genom den södra tillfartsvägen. Det kan vara svårt att komma in till avloppsanläggningen annat än från norr, dock har anläggningen utförts under pågående överklagande.

Naturvårdsverket har anfört bl.a. följande.

Frågan om en särskild rätt finns eller inte är en civilrättslig fråga som ytterst måste avgöras i ett civilrättsligt mål. Det är således inte möjligt att rättskraftigt avgöra frågan inom ramen för ett ärende om dispens från naturreservatsföreskrifterna. Eftersom frågan får betydelse för tolkningen av reservatsföreskrifterna behöver den dock bedömas inom ramen för aktuellt ärende, även om det inte utgör ett civilrättsligt avgörande av frågan.

Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken kan rikta sig mot såväl allmänheten som fastighetsägare och andra med särskild rätt. Om föreskrifterna inte riktar sig till någon särskild kategori är de som utgångspunkt bindande för var och en. Föreskrifter enligt

7 kap. 30 § miljöbalken bör dock inte tillämpas på ett sätt som innebär ett intrång i fastighetsägares eller rättighetshavarens förfoganderätt. Inskränkningar i fastighetsägares och rättighetshavarens förfoganderätt som innebär ett avsevärt försvårande av pågående markanvändning behöver i stället meddelas med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken. Detsamma gäller för rättighetsinnehavare med särskild rätt som t.ex. uppkommit med stöd av urminnes hävd. Naturvårdsverket, som förvärvade fastigheten 1970, har inte kännedom om att fastigheten belastas av en sådan rätt. Det har heller inte framkommit något i ärendet som tyder på att så skulle vara fallet. Förrättningsakten från det laga skiftet ger inget tydligt besked, men indikerar att den norra delen av fastigheten varit bebyggd vid denna tid. Avstyckningsakten tyder på att man förutsatt att infart till fastigheten ska ske från söder. Eftersom fastigheten vid avstyckningen fått servitut för infart från söder blir det dessutom svårare att hävda att den nu aktuella vägen skulle behövas för fastighetens nyttjande, vilket talar för att nyttjande av vägen kan omfattas av förbuden i föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Det är således inte självklart att en rättighetshavare inte skulle träffas av förbuden i föreskrifterna även om det fanns en särskild rätt.

Enligt föreskrifter för naturreservatet meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken är det förbjudet att föra motordrivet fordon annat än på vägar som markerats på kartbilaga till beslutet. Den plats som dispensansökan avser är inte markerad som en av de vägar där motortrafik tillåts. Eftersom B.H-J. varken är ägare till den fastighet där vägen är belägen eller innehavare av särskild rätt till vägen bör hon anses träffas av förbudet mot att föra motordrivet fordon inom naturreservatet. Det saknas skäl för att meddela dispens från förbudet. Sökandens fastighet har redan ett inskrivet vägservitut från söder. Ansökan gäller dessutom en dispens för obestämd tid vilket inte är möjligt att meddela enligt 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.

Mark- och miljööverdomstolen har hållit sammanträde med syn. På B.H-J.s begäran har hållits partsförhör med henne och vittnesförhör med M.S., F.K. och C.K. Hon har även gett in vittnesintyg. Vidare har parterna gett in skriftlig utredning.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

B.H-J. har gjort gällande att det finns urminnes hävd eller annan särskild rätt till förmån för hennes fastighet A att använda den aktuella vägen på fastigheten B och att förbudet i föreskrifterna mot att föra motordrivet fordon inom naturreservatet därför inte är tillämpligt.

Urminnes hävd förutsätter att någon under en längre tid, kontinuerligt och med viss intensitet, har brukat och besittit den fasta egendomen utan att detta har ifrågasatts av någon annan (15 kap. 1 § äldre jordabalken). Rättsinstitutet avskaffades vid införandet av nya jordabalken och kan inte uppkomma efter dess ikraftträdande 1972. Den rätt som vid tidpunkten för ikraftträdandet tillkom någon på grund av urminnes hävd består emellertid fortfarande (se 6 § lagen [1970:995] om införande av nya jordabalken). I litteraturen har det ansetts att hävdetidens längd bör vara minst 90 år. För att det ska bli fråga om urminnes hävd måste det således vara fråga om ett brukande m.m. som tagit sin början senast 1882, dvs. 90 år före jordabalkens ikraftträdande. (Se Undén, Svensk sakrätt II, Fast egendom, 6 uppl., 1969, s. 146 och NJA 2020 s. 3, p. 135–140.).

Fastigheten A bildades 1934 genom en avstyckning från stamfastigheten. I förrättningsprotokollet § 5 stadgas att det med det avstyckade området inte ska följa ”särskilda rättigheter och förmåner, som må tillkomma stamfastigheten” (jfr 19 kap. 12 § i den då gällande lagen [1926:326] om delning av jord å landet). Eventuell rätt genom urminnes hävd eller annan särskild rätt som vid tidpunkten för avstyckningen tillkom stamfastigheten kan således inte anses ha följt med till styckningslotten Östergarn A. Eftersom urminnes hävd inte kan uppstå till följd av förfoganden efter 1882 har någon sådan rätt inte heller kunnat uppkomma i förhållande till A på grund av nyttjande av vägen efter 1934. Det har inte heller i övrigt framkommit att det finns en särskild rätt att nyttja vägen. B.H-J. omfattas således av förbudet i naturreservatsföreskrifterna att föra motordrivet fordon på vägen.

Nästa fråga gäller om det föreligger särskilda skäl att meddela dispens från förbudet. Ett beslut om dispens upphör att gälla, om den åtgärd som avses med dispensen inte har påbörjats inom två år eller avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft (7 kap. 7 § miljöbalken). Vid prövningen ska en proportionalitetsbedömning göras och dispens får ges endast om det är förenligt med föreskrifternas eller förbudets syfte (7 kap. 25 och 26 §§ miljöbalken).

Av förarbetena framgår att avsikten med ett beslut om inrättande av naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd och att dispens ska tillämpas med stor restriktivitet (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 75 och s. 98). Tidigare har uttalats att man bör vara varsam med mera varaktiga ingrepp i reservat som ska tillgodose naturmiljön och som exempel på möjliga undantag från reservatsföreskrifter har nämnts idrottstävlingar, scoutläger, folkfester m.m. (se Bengtsson m.fl., Naturvårdslagen – En kommentar, 3:e uppl., s. 90).

Ändamålet med det aktuella reservatet är att skydda naturmiljön genom att bevara områdets speciella och unika alvarkaraktär och dess flora. Aktuell ansökan avser en permanent dispens från förbudet i föreskrifterna mot att föra motordrivet fordon på den aktuella vägen för att, utöver befintlig infart till fastigheten söderifrån, även möjliggöra infart till fastigheten norrifrån. Mot bakgrund av redogörelsen ovan anser Mark- och miljööverdomstolen att särskilda skäl för dispens saknas. Det allmänna intresset av att bevara naturmiljön bedöms väga tyngre än det som framkommit om B.H-J.s enskilda intresse i detta fall. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löf, tekniska rådet Jan Gustafsson samt hovrättsråden Li Brismo, referent, och Katarina Welin. Målet har föredragits av hovrättsfiskalen Philip Stålhandske.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-09-07
meddelad i
Nacka

Mål nr M 1645-21

PARTER

Klagande B.H-J.

Ombud: J.L.

Motpart

1. Länsstyrelsen i Gotlands län

2. Naturvårdsverket

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Gotlands läns beslut den 4 februari 2021 i ärende nr 521-3496-2020, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Ansökan om naturreservatsdispens.

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om syn.

2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Gotlands län (länsstyrelsen) mottog under 2020 en anmälan om otillåten användning av väg inom naturreservatet Hässle Backe i Gotlands kommun. B.H-J. inkom den 25 augusti 2020 med en ansökan om naturreservatsdispens för användning av vägen. Hon uppgav i samband härmed bl.a. att vägen alltid har funnits, att hon behöver använda den för tunga transporter som exempelvis latrintömning och vedtransporter och att hon inte har flyttat några gränsmarkeringar. Länsstyrelsen beslutade den 4 februari 2021 att avslå ansökan om dispens från naturreservatsföreskrifterna.

Länsstyrelsens beslut har överklagats till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

B.H-J. har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska förklara att hon inte behöver någon dispens för att använda vägen och därmed avvisa hennes ansökan om naturreservatsdispens. I andra hand har hon yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska meddela B.H-J. dispens från naturreservatsföreskrifterna för att fortsätta använda och underhålla vägen. I tredje hand har yrkats att länsstyrelsens beslut ska upphävas och ärendet återförvisas till länsstyrelsen för utredning om vilka kompensationsåtgärder som behövs för att meddela dispens. B.H-J. har även yrkat att mark- och miljödomstolen håller syn i målet. Till stöd för sin talan har hon bl.a. framfört följande.

Den aktuella vägen har använts under mycket lång tid, långt före det att naturreservatet Hässle Backe bildades år 2002. Vid bildandet av naturreservatet fick de tidigare ägarna muntlig uppgift från länsstyrelsen att naturreservatet inte skulle hindra dem från att fortsätta använda vägen. Efter det att B.H-J. övertog ägandet har hon också fortsatt att använda vägen. År 2020 blev hon kontaktad av länsstyrelsen som menade att hon olovligt hade anlagt vägen och flyttat gränsmarkeringarna. Länsstyrelsen påstod efter platsbesök att vägen var oförenlig med reservatsföreskrifterna och uppmanade B.H-J. att ansöka om dispens från naturreservatsföreskrifterna, vilket hon gjorde. I kontakt med Naturvårdsverket meddelade de att det inte skulle vara något problem att

meddela servitut för vägen så länge länsstyrelsen lämnade sitt godkännande, vilket endast ges genom naturreservatsdispens. B.H-J. har även redogjort för naturreservatsföreskrifterna.

B.H-J. har vidare framfört att vägen har funnits under mycket lång tid. Hon har i denna del bl.a. hänvisat till fotografier, karta samt inlämnade intyg. Att vägen har funnits under lång tid är ostridigt. B.H-J. nyttjande av vägen är civilrättsligt skyddat på så sätt att markägaren inte får hindra henne från att använda vägen och om så skulle ske har hon rätt att få hindret återställt genom särskild handräckning. Även om hon inte har servitut till vägen bör hon betraktas som vägens ägare och innehavare av särskild rätt. Länsstyrelsen anser att vägen fanns vid reservatets bildande men anser att den i samband med bildandet blev förbjuden. Enligt föreskrifterna är det endast förbjudet att anlägga ny väg, inte att använda befintlig. Det är tvärtom förskrivet att befintliga vägar får underhållas. Det krävs alltså inte dispens från reservatsföreskrifterna. De föreskrifter som länsstyrelsen har lagt till grund för sitt beslut är riktade till allmänheten och deras nyttjande inom ramen för allemansrätten. Enligt dessa regler är det förbjudet att föra fordon utanför markerade vägar. Den aktuella vägen är inte markerad på den till beslutet bifogade kartan. B.H-J. menar att hon, som innehavare av särskild rätt, inte träffas av dessa regler. Det vore märkligt om hon enligt föreskrifterna ges rätt att underhålla vägen men inte får använda den. Negativa effekter för miljön uppstår mer av vägen än vägens användning. Att vägen inte är förbjuden stämmer även med vad länsstyrelsen meddelade när reservatet bildades. Då sades att naturreservatet inte skulle innebära någon förändring för användningen av den aktuella vägen eftersom det rörde sig om pågående markanvändning. Tyvärr har inte länsstyrelsen gjort någon anteckning om detta samtal. Någon diskussion om intrångsersättning skedde inte heller vid reservatets bildande, vilket skulle varit aktuellt om avsikten var att vägen inte skulle kunna användas, eftersom det påverkar värdet på B.H-J.s fastighet.

B.H-J. är beroende av den aktuella vägen för att kunna använda fastigheten. Utan den vägen har hon bara möjlig infart till husets baksida och där finns det endast en mycket smal passage som inte möjliggör transport. Om B.H-J. inte skulle ha tillgång till den aktuella vägen så blir många nödvändiga

transporter omöjliga eller i vart fall mycket omständliga. Problem uppstår även för eventuella utryckningsfordon. En avstängning av vägen skulle även skada fastighetens kulturmiljövärden. De negativa effekterna för B.H-J. är påtagliga och kan åsättas en minskning av marknadsvärdet som inte är ringa. Fastigheten kommer inte kunna användas på ett ändamålsenligt sätt. Med beaktande av historiken kring reservatens bildande och vägens status medför ett nekande av dispens även orimliga konsekvenser för B.H-J. Det har inte heller framkommit någonting som kan leda till bedömningen att ett fortsatt användande av vägen skulle negativt påverka naturreservatets syfte. Marken kommer alltså att vara alvarmark och dess flora kommer att vara oförändrad. Inga av de skyddsvärda arterna kommer att påverkas negativt. B.H-J.s användande av vägen är även så starka att det skulle motivera ett upphävande av naturreservatet i den delen. Det är emellertid tillräckligt att åstadkomma detta genom att meddela dispens. En intresseavvägning leder utan tvekan till hennes fördel. Att länsstyrelsen inte undantog vägen vid naturreservatets bildande var ett misstag som länsstyrelsen själv måste ta ansvar för.

Om mark- och miljödomstolen skulle komma till slutsatsen att B.H-J. behöver dispens från reservatsföreskrifterna och att sådan endast kan ges om hon vidtar kompensationsåtgärder så bör domstolen återförvisa ärendet till länsstyrelsen för att närmare utreda denna fråga.

Naturvårdsverket har i egenskap av fastighetsägare av mark- och miljödomstolen beretts tillfälle att yttra sig men har valt att avstå.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut samt nedan.

Syn

B.H-J. har yrkat att mark- och miljödomstolen ska hålla syn i målet. Hon har framfört att syn behövs för att dels styrka hennes behov av vägen dels styrka att vägen har funnits sedan lång tid tillbaka.

I denna del gör mark- och miljödomstolen följande bedömning.

Enligt 3 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska domstolen hålla syn på stället om det behövs. Av förarbetena framgår att bedömningen av om syn behöver hållas får utgå från målets beskaffenhet och de utredningsåtgärder som vidtagits i målet i övrigt (se prop. 2009/10:215 s. 204).

Mark- och miljödomstolen anser att den befintliga utredningen i målet är tillräcklig. Med hänsyn till målets beskaffenhet och de frågor som är avgörande för utgången av målet anser mark- och miljödomstolen att en syn på platsen inte behövs. Yrkandet om syn ska därför avslås.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen anser att föreskrifterna om förbud mot att föra motorfordon inom naturreservatet måste uppfattas så, att de riktar sig till allmänheten och inte till fastighetsägare inom naturreservatet. I den del föreskrifterna om att föra motorfordon inskränker en fastighetsägares möjlighet att nyttja sin egendom kan det således finnas skäl att inte tillämpa dessa föreskrifter gentemot fastighetsägaren. Vad som gäller fastighetsägare kan enligt domstolen även gälla innehavare av särskild rätt, exempelvis innehavare av servitut eller rättigheter som uppkommit genom urminnes hävd. Det är B.H-J. som har att visa att hon är innehavare av en sådan särskild rättighet.

I och med införandet av den nya jordabalken år 1972 är reglerna om urminnes hävd avskaffade. Rättigheter som har uppkommit med stöd av bestämmelserna om urminnes hävd före 1972 gäller emellertid alltjämt.

Domstolen konstaterar att den B.H-J.s fastighet, A, tillkom genom avstyckning år 1934. Utredningen i målet, inklusive de intyg B.H-J. har åberopat, ger inte något tydligt stöd för att det skulle föreligga en rätt knuten till hennes fastighet att använda den aktuella vägen på grund av urminnes hävd. Den omständigheten att ägarna av fastigheten må ha använt vägen alltsedan fastigheten bildades år 1934 är inte tillräckligt för att

urminnes hävd ska anses föreligga, eftersom sådan hävd förutsätter att vägen använts under väsentligt längre tid.

Det har i målet inte heller framkommit att det finns servitut eller annan särskild rätt till förmån för fastigheten A att använda den aktuella vägen.

B.H-J. har sammanfattningsvis inte visat att det föreligger någon rätt till den aktuella vägen som kan jämföras med en fastighetsägares rätt att använda sin egendom. Mot denna bakgrund är det mark- och miljödomstolens bedömning att reservatsföreskrifterna som riktar sig till allmänheten måste kunna tillämpas även i förhållande till B.H-J.s användning och underhåll av den aktuella vägen.

I övriga delar instämmer mark- och miljödomstolen i de bedömningar som länsstyrelsen har gjort. Det innebär att länsstyrelsens beslut om att avslå ansökan om dispens från naturreservatsföreskrifterna utan tidsbegränsning enligt domstolen var riktigt. Att låta länsstyrelsen utreda möjliga kompensationsåtgärder, i enlighet med B.H-J.s tredjehandsyrkande, skulle enligt domstolen sannolikt inte leda till att det är möjligt att medge sökt dispens. Skäl att bifalla det yrkandet saknas därför. Sammanfattningsvis kan inget av B.H-J.s yrkanden i målet bifallas och hennes överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 28 september 2021

Björn Räftegård

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Björn Räftegård och tekniska rådet Christina Odén. Föredragande har varit beredningsjuristen Stefan Ulfswärd.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.